

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.67 din
Legea nr.192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator,
în interpretarea dată prin Decizia nr.9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de
Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept
în materie penală, și ale art.16 alin.(1) lit.g) teza finală
din Codul de procedură penală**

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 397 din 15 iunie 2016, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. din 532 din 15 iulie 2016, Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, a admis excepția de neconstituționalitate ridicată de instanța de judecată, din oficiu, în Dosarul nr.24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015) al Curții de Apel București — Secția I penală și de reprezentantul Ministerului Public în Dosarul nr.8.493/303/2014 (număr în format vechi 4.165/2014) al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și constată că dispozițiile art.67 din Legea nr.192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr.9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței.

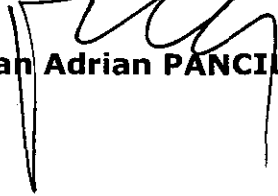
Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

Cu această lege urmează să fie sesizată Comisia juridică, de disciplină și imunități .

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 397/2016.

Secretar General

Cristian Adrian PANCIU

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 397

din 15 iunie 2016

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală

Augustin Zegrean	— președinte
Valer Dorneanu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Puskás Valentin Zoltán	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Tudorel Toader	— judecător
Oana Cristina Puică	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluținarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, excepție ridicată de instanța de judecată, din oficiu, în Dosarul nr. 24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015) al Curții de Apel București — Secția I penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.041D/2015 și de reprezentantul Ministerului Public în Dosarul nr. 8.493/303/2014 (număr în format vechi 4.165/2014) al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.186D/2015, dosare conexe în ședința publică din 24 mai 2016.

2. Dezbaterile au avut loc la data de 24 mai 2016, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procurorul Iuliana Nedelcu, și au fost consemnate în încheierea din aceea dată, când Curtea, în temeiul art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, a amânat pronunțarea la data de 15 iunie 2016.

CURTEA, CAMERA DE

având în vedere actele și lucrările dosarului, reține următoarele:

3. Prin Încheierea din 18 mai 2015, pronunțată în Dosarul nr. 24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015), Curtea de Apel București — Secția I penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator. Excepția a fost ridicată, din oficiu, de instanța de judecată cu ocazia soluționării apelului într-o cauză privind tragerea la răspundere penală pentru săvârșirea, printre altele, a unei infracțiuni de înșelăciune, prevăzută de art. 244 alin. (1) și (2) din Codul penal, pentru care inculpatul a încheiat un acord de mediere cu persoana vătămată ulterior pronunțării hotărârii în primă instanță.

4. Prin Decizia penală nr. 788/A din 27 mai 2015, pronunțată în Dosarul nr. 8.493/303/2014 (număr în format vechi 4.165/2014), Curtea de Apel București — Secția a II-a penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală. Excepția a fost ridicată de reprezentantul Ministerului Public cu ocazia soluționării apelului într-o cauză privind tragerea la răspundere penală pentru săvârșirea, printre altele, a unei infracțiuni de furt calificat, prevăzută de art. 229 alin. (1) lit. b) și d) din Codul penal, pentru care inculpatul a încheiat un acord de mediere cu persoana vătămată ulterior pronunțării hotărârii în primă instanță.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate instanța de judecată, autoare a excepției, apreciază că dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 67 din Legea nr. 192/2006, astfel cum a fost interpretat prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (4) și (5) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat și principiul legalității, ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, ale art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, ale art. 61 alin. (1) referitor la rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, ale art. 124 alin. (1) și (2) privind, pe de o parte, înfăptuirea justiției în numele legii și, pe de altă parte, unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției și ale art. 126 alin. (3) referitor la asigurarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a interpretării și aplicării unitare a legii, în măsura în care permit ca încheierea unui acord de mediere să determine, în planul dreptului substanțial, înlăturarea răspunderii penale, iar, în planul dreptului procesual, încetarea procesului penal în alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru împăcare.

6. În acest sens, instanța de judecată, autoare a excepției, arată că, potrivit art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu poate fi exercitată dacă a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii. Conform art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală, în cazurile prevăzute, între altele, la art. 16 alin. (1) lit. g) din același Cod se pronunță încetarea procesului penal. Potrivit art. 67 din Legea nr. 192/2006, dispozițiile acestei legi se aplică în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă [alin. (1)], iar, în latura penală a procesului, dispozițiile privind

medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală [alin. (2)]. De asemenea, art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006 stabilește că, în cazul în care procedura de mediere se desfășoară înaintea începerii procesului penal și aceasta se încheie prin soluționarea conflictului și încheierea unei înțelegeri, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din aceeași lege, prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal referitoare la plângerea prealabilă, fapta nu va atrage răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere, iar la art. 70 alin. (1) și (2) din Legea nr. 192/2006 se prevede că, în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, suspendarea durând până când procedura medierii se încheie prin oricare dintre modurile prevăzute de aceeași lege, dar nu mai mult de 3 luni de la data la care a fost dispusă. Prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție, sesizată în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a unei chestiuni de drept, a stabilit, în aplicarea art. 67 din Legea nr. 192/2006, că încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare, iar încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale. Conform art. 159 din Codul penal, împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, dacă legea o prevede în mod expres [alin. (1)], împăcarea înlătură răspunderea penală [alin. (2) teza întâi] și produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței [alin. (3) teza a doua].

7. Raportat la dispozițiile legale anterior citate — din Codul penal, Codul de procedură penală și Legea nr. 192/2006 —, instanța de judecată, autoare a excepției, observă că nu există nicio prevedere legală care să atribuie încheierii unui acord de mediere caracterul de cauză distinctă de înlăturare a răspunderii penale, realizarea unui astfel de acord constituind, în opinia sa, doar mijlocul prin care se materializează, în condițiile legii speciale ce îl reglementează, fie retragerea plângerii prealabile, fie împăcarea dintre inculpat și persoana vătămată. Astfel, art. 67 din Legea nr. 192/2006 conține exclusiv prevederea că dispozițiile privind medierea se aplică, în latura penală a procesului, numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea înlătură răspunderea penală. Prin urmare, instanța de judecată, autoare a excepției, susține că art. 67 din Legea nr. 192/2006 nici nu instituie o cauză specială, *sui-generis*, de înlăturare a răspunderii penale, distinctă de împăcare, nici nu derogă de la dispozițiile generale ale Codului penal, ce reglementează, drept cauză de înlăturare a răspunderii penale, între altele, împăcarea. În realitate, art. 67 din Legea nr. 192/2006 prevede doar că medierea este posibilă, între altele, în cauzele referitoare la infracțiuni pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală, doar aceasta din urmă constituind însă cauză legală care produce un astfel de efect, conform art. 159 alin. (2) din Codul penal, dacă intervine până la citirea actului de sesizare a instanței, potrivit art. 159 alin. (3) din același cod.

8. Interpretarea, stabilită cu efect obligatoriu pentru instanțele judecătorești, prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție, care impune considerarea încheierii acordului de mediere drept cauză de înlăturare a

răspunderii penale, distinctă de împăcare (în lipsa oricărei dispoziții legale în acest sens), și, totodată, atribuie încheierii unui astfel de acord efecte mai largi decât cele produse de împăcare (permițând realizarea sa, cu consecința încetării procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii, iar nu doar până la citirea actului de sesizare a instanței, precum în cazul împăcării), este, în opinia acestei instanțe, contrară dispozițiilor art. 1 alin. (4) și (5), art. 16 alin. (1), art. 21 alin. (3) art. 61 alin. (1), art. 124 alin. (1) și (2) și art. 126 alin. (3) din Constituție. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat, în jurisprudența sa, că „în activitatea de interpretare a legii, judecătorul trebuie să realizeze un echilibru între spiritul și litera legii, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, fără a avea însă competența de a legifera, prin substituirea autorității competente în acest domeniu” și, de asemenea, că „puterea judecătorească, prin Înalta Curte de Casație și Justiție, are rolul constituțional de a da unui text de lege anumite interpretări, în scopul aplicării lui unitare de către instanțele judecătorești”, dar „acest fapt nu presupune că instanța supremă se poate substitui Parlamentului, unica putere legiuitoare în stat” (Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 372 din 20 mai 2014). De asemenea, Curtea Constituțională a consacrat obligația sa de a interveni, ori de câte ori este sesizată, în cazul în care un text legal poate genera interpretări de natură a aduce atingere prevederilor constituționale, întrucât „și interpretările care se pot aduce normei juridice trebuie să țină cont de exigența de ordin constituțional cuprinsă în art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală potrivit căruia, în România, respectarea Constituției și a supremației sale este obligatorie” (Decizia nr. 1.092 din 18 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 67 din 31 ianuarie 2013, și Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, citată anterior), arătând apoi că acest lucru este valabil și în ipoteza în care Înalta Curte de Casație și Justiție, în realizarea atribuțiilor constituționale prevăzute de art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, a pronunțat o decizie pentru interpretarea și aplicarea unitară a legii, fie într-un recurs în interesul legii, fie într-o sesizare privind pronunțarea unei hotărâri prealabile asupra unei chestiuni de drept, deoarece „în interpretarea legii, instanțele judecătorești, între care și Înalta Curte de Casație și Justiție, trebuie să respecte cadrul constituțional, iar sancționarea depășirii/încălării acestuia revine în exclusivitate Curții Constituționale” (Decizia nr. 854 din 23 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011, și Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, citată anterior).

9. A admite, conform interpretării obligatorii date de Înalta Curte de Casație și Justiție, că încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* de înlăturare a răspunderii penale, distinctă de împăcare, deși nicio dispoziție legală nu conduce la conturarea unei astfel de voințe a legiuitorului, echivalează atât cu o ingerință nepemisă a puterii judecătorești într-o atribuție de competență exclusivă a autorității legiuitoare, cât și cu încălcarea supremației legii, care atribuie în mod expres și explicit doar împăcării, pe lângă alte instituții nerelevante în speță, caracterul unei asemenea cauze. Totodată, a admite, potrivit interpretării obligatorii date de Înalta Curte de Casație și Justiție, că încheierea unui acord de mediere poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii, spre deosebire de împăcare, ale cărei efecte se produc numai dacă ea are loc până la citirea actului de sesizare, echivalează, în opinia instanței, autoare a excepției, atât cu a crea o situație discriminatorie, defavorabilă pentru inculpatul din raportul de drept penal substanțial care optează

pentru împăcare, deși, teoretic, asemenea celui care apelează la mediere, urmărește același unic scop, și anume stingerea conflictului pe cale amiabilă, cât și cu a determina prelungirea procesului penal peste un termen rezonabil, cu cheltuieli procesuale nejustificate, până când medierea dintre părți, eventual sub presiunea unei soluții pronunțate în primă instanță, permite realizarea unui acord, anterior rămânării definitive a hotărârii, pe alte criterii decât acela al unei împăcări veritabile.

10. Reprezentantul Ministerului Public, autor al excepției, susține că dispozițiile art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006 și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală încalcă prevederile constituționale ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, și ale art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, în măsura în care încheierea unui acord de mediere până la soluționarea definitivă a cauzei duce la încetarea procesului penal, în temeiul art. 396 alin. (6) raportat la art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală, spre deosebire de împăcare, ce poate interveni numai până la momentul citirii actului de sesizare, potrivit art. 159 alin. (3) din Codul penal. Consideră că această diferență este nejustificată, având în vedere finalitatea procedurii încheierii acordului de mediere, care este aceeași cu cea a instituției împăcării, și anume încetarea procesului penal. Astfel, se creează o inegalitate de tratament între inculpații care nu au reușit să se împace cu persoanele vătămate până la momentul procesual al citirii actului de sesizare și inculpații care încheie acorduri de mediere cu persoanele vătămate și care au această posibilitate până la rămânerea definitivă a hotărârii, fiind încălcată egalitatea în fața legii și dreptul la un proces echitabil. Apreciază că acest din urmă drept, consacrat de art. 21 alin. (3) din Constituție, este încălcat și prin faptul că, în timp ce împăcarea are loc în fața judecătorului, acordul de mediere se încheie în afara procesului penal, judecătorul neputând efectua niciun control asupra procedurii prin care se realizează acordul. Arată că medierea este, în fapt, o tranzacție/împăcare încheiată prin intermediul unui terț, astfel încât sintagma „*în condițiile legii*” din cuprinsul art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală, care derogă de la dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, este neconstituțională.

11. **Curtea de Apel București — Secția a II-a penală** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Astfel, arată că argumentul adus de parchet în sensul neconstituționalității — acela că, prin posibilitatea oferită inculpaților, în cazul anumitor infracțiuni, de a încheia acorduri de mediere până la finalul procesului, se creează un tratament discriminatoriu față de cei care au încercat să se împace cu persoanele vătămate și nu au reușit acest lucru până la citirea actului de sesizare — este nefondat. Constată că încheierea unui acord de mediere cu persoana vătămată până la finalul procesului nu este singurul demers procedural care poate avea ca efect înlăturarea răspunderii penale, ci legiuitorul a mai prevăzut încă un caz în care manifestarea de voință a persoanei vătămate — în mod exclusiv, de data aceasta —, intervenită, de asemenea, până la sfârșitul procesului, poate avea ca efect stingerea acțiunii penale, și anume retragerea plângerii prealabile. Astfel, potrivit art. 158 alin. (1) din Codul penal, retragerea plângerii prealabile poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive, în cazul infracțiunilor pentru care punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile. Așa cum rezultă din interpretarea art. 1 din Legea nr. 192/2006, medierea reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator,

în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților, legiuitorul înțelegând să creeze o formă instituționalizată de soluționare a conflictelor juridice ivite între diferite persoane, inclusiv în cauzele penale. Mediatorul este un terț specializat care ajută părțile să negocieze și să își aleagă singure soluția, medierea asigurând buna cunoaștere pentru părți a situației în care acestea se găsesc. Faptul că acordul părților intervine mai aproape sau mai departe de momentul debutului procesului nu este un aspect care să conducă la concluzia inutilității actului de justiție derulat deja și ajuns, poate, într-un stadiu procesual avansat, deoarece întotdeauna soluția convenită amiabil de litiganti este mai acceptată și mai legitimă pentru părți decât aceea impusă de un terț, fie el chiar și judecătorul. Dacă se poate vorbi de inechitate, aceasta, indiscutabil, există, dar nu în sensul inechității dispozițiilor referitoare la mediere, ci a celor referitoare la împăcare, ce obstrucționează, în mod nejustificat, dreptul părților de a decide ele însele asupra acțiunii penale, până la finalul procesului, cel puțin în cazul acelor infracțiuni pentru care părțile au această posibilitate prin mediere și prin retragerea plângerii. În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în considerentele Deciziei nr. 9 din 17 aprilie 2015, a expus opinia exprimată de Facultatea de Drept, Departamentul de drept public din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, în sensul că: „*de lege ferenda*, ar fi recomandat să se revină la termenul anterior până la care s-ar putea realiza împăcarea, deoarece situația actuală poate duce la consecințe absurde. De exemplu, instanța de apel este obligată să ia act de acordul de mediere și să înceteze procesul penal ca urmare a medierii realizate de mediator, dar aceeași instanță, ca organ decident, nu ar putea să ia act în mod nemijlocit de voința părților de a sînge litigiul penal. Adică părțile nu se pot „media” direct în sala de judecată, fiind obligate să treacă pe la mediator în prealabil, încălcându-se, printre altele, și regula firească din teoria dreptului care stabilește că cine poate mai mult poate și mai puțin.” Prin urmare, nu dispozițiile referitoare la mediere încalcă egalitatea cetățenilor în fața legii, ci dispozițiile referitoare la împăcare, aceasta în condițiile în care primele dispoziții asigură drepturi procesuale mai largi pentru părți, mai puțin restrictive. Cât privește cel de-al doilea argument adus de parchet în sprijinul neconstituționalității dispozițiilor art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006, acela că acordul de mediere se încheie în afara procesului penal, iar judecătorul nu poate efectua niciun control asupra procedurii prin care se realizează acordul, acest argument este esențialmente nefondat, întrucât neagă însăși rațiunea pentru care legiuitorul a înțeles să prevadă modalitățile alternative de soluționare a conflictelor și nesocotește prezumția de legalitate sub egida căreia își desfășoară activitatea mediatorul. În lipsa unor suspiciuni concrete referitoare la modul în care a fost încheiat un acord de mediere, acesta este prezumat a fi legal și valabil încheiat, este prezumat că exprimă liberul consimțământ al părților și modul în care acestea au înțeles să pună capăt conflictului dintre ele.

12. Potrivit art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, actele de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

13. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006 și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală este neîntemeiată. Invocă, în acest sens, considerentele Deciziei nr. 9 din 17 aprilie 2015, prin care Înalta Curte de Casație și

Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut că medierea reprezintă o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților. În conținutul dispozițiilor art. 67 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, așa cum a fost modificat prin Legea nr. 255/2013, legiuitorul a prevăzut într-un mod clar, previzibil și predictibil aplicabilitatea medierii, ca modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, în cauze penale, atât în ceea ce privește latura penală, cât și în ceea ce privește latura civilă, pentru ca în alin. (2) să delimiteze sfera de aplicare a medierii, în latura penală a procesului, în mod exclusiv în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Aceste dispoziții trebuie interpretate sistematic și cu dispozițiile art. 69 și, respectiv, art. 70 din același act normativ special, prima normă conținând un moment temporal în care poate avea loc procedura medierii, și anume *„înaintea începerii procesului penal”*, la care se adaugă condiții referitoare la soluționarea conflictului și felul încheierii înțelegerii, caracterizată de art. 56 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 192/2006, prin derogare de la dispozițiile art. 157 alin. (3) din Codul penal, care determină ca fapta să nu atragă răspunderea penală pentru făptuitorul cu privire la care conflictul s-a încheiat prin mediere. În alin. (2) al art. 69 din Legea nr. 192/2006 sunt menționate condițiile referitoare la termenul prevăzut de lege pentru introducerea plângerii prealabile, la neîncheierea înțelegerii, potrivit art. 56 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 192/2006. În conținutul alin. (1) al art. 70 din Legea nr. 192/2006 sunt arătate condițiile referitoare la momentul temporal în care are loc medierea cu privire la latura penală, care se situează *„după începerea procesului penal”*, ceea ce conduce la posibilitatea suspendării urmăririi penale sau, după caz, a judecării, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere, iar în cel de-al doilea alineat al aceleiași norme se statuează cu privire la durata suspendării. În dezlegarea primei chestiuni de drept referitoare la natura juridică a încheierii acordului de mediere este relevant a face distincțiile între cauzele care înlătură răspunderea penală în concepția Codului penal, referitoare la retragerea plângerii prealabile și împăcare, cauze ce se exclud, și modul în care este incidentă medierea. Un alt argument prezentat de Curte este conferit de art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, care reglementează cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale, stabilind că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată, dacă *„a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii”*. În aceste dispoziții legiuitorul reglementează încheierea unui acord de mediere în mod diferențiat de retragerea plângerii prealabile și de împăcare, așa încât dobândește caracterul de caz distinct care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale. Or, cazurile care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale prevăzute în art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală au corespondent în planul dreptului penal, cauzele care înlătură răspunderea penală. Încheierea unui acord de mediere se diferențiază de împăcare prin faptul că poate interveni și numai în ceea ce privește latura penală a procesului penal, în timp ce împăcarea este condiționată atât de stingerea acțiunii penale, cât și de stingerea acțiunii civile, precum și de faptul că ea trebuie să fie totală și necondiționată. De asemenea, încheierea unui acord de mediere este diferită și

de cealaltă cauză care înlătură răspunderea penală, și anume retragerea plângerii prealabile, prin aceea că după realizarea acordului nu se mai poate formula plângere prealabilă chiar dacă termenul nu a expirat, spre deosebire de situația unei împăcări înainte de formularea unei plângeri penale prealabile. În această situație, reglementarea distinctă a încheierii unui acord de mediere în cuprinsul art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală evidențiază caracterul de cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare. În ceea ce privește cea de-a doua chestiune de drept supusă dezlegării, Înalta Curte de Casație și Justiție a observat că, pomind de la natura distinctă a încheierii unui acord de mediere în condițiile legii, o asemenea procedură se poate desfășura în tot cursul procesului penal, nefiind condiționată de dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal, potrivit cărora împăcarea poate interveni doar până la citirea actului de sesizare. Potrivit dispozițiilor art. 69 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, procedura de mediere se poate desfășura chiar înaintea începerii procesului penal, ceea ce o distinge de împăcare și retragerea plângerii prealabile. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 70 alin. (1) din Legea nr. 192/2006, în cazul în care medierea cu privire la latura penală a cauzei se desfășoară după începerea procesului penal, urmărirea penală sau, după caz, judecata se poate suspenda, în temeiul prezentării de către părți a contractului de mediere. În ceea ce privește termenul până la care medierea poate interveni cu privire la latura penală a cauzei, cum textul nu face nicio distincție cu privire la vreun anumit stadiu al judecării, rezultă că acordul de mediere poate fi încheiat oricând în cursul acesteia, până la rămânerea definitivă a hotărârii. Pe de altă parte, dispozițiile art. 367 alin. (3) din Codul de procedură penală prevăd că suspendarea judecării se dispune și pe perioada desfășurării procedurii de mediere, potrivit legii, fără a limita momentul până la care instanța poate proceda în acest sens. Ca atare, oricând în cursul judecării, instanța poate suspenda cauza în vederea desfășurării procedurii reglementate de dispozițiile Legii nr. 192/2006. Mai mult, textul de lege sus-menționat, care reglementează suspendarea judecării, este inclus în cap. I — „Dispoziții generale” al titlului III — „Judecata” din partea specială a Codului de procedură penală, ceea ce face ca dispozițiile sale să fie aplicabile atât în tot cursul judecării în primă instanță, cât și în tot cursul judecării în apel, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale. În concluzie, încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, și nu numai până la citirea actului de sesizare, așa cum prevăd dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal în materia împăcării. Pentru aceste motive, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că: 1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

14. Revenind la susținerile din prezenta excepție de neconstituționalitate, Guvernul arată că autorul acesteia apreciază ca neconstituționale dispozițiile menționate prin prisma faptului că unii inculpați ar avea un regim mai favorabil în raport de înțelegerea pe care reușesc să o încheie cu persoana vătămată — mediere sau împăcare. Se omite însă faptul că atât medierea, cât și împăcarea presupun nu numai o manifestare de voință a inculpatului, ci legea impune și exprimarea acordului expres al persoanei vătămate. Prin urmare, opțiunea persoanei vătămate de a da eficiență unei

cauze de încetare a procesului penal sau alteia, în condițiile prevăzute de lege, nu este aptă să conducă la un tratament juridic diferențiat între inculpați, cărora li se vor aplica regulile stipulate de lege pentru cele două proceduri distincte. Momentul până la care părțile se pot împăca sau pot realiza un acord de mediere nu prezintă importanță din punctul de vedere al principiului egalității în fața legii și nu afectează dreptul la un proces echitabil, câtă vreme nu este singurul aspect care diferențiază cele două proceduri. În ce privește argumentul că acordul de mediere se încheie în afara procesului penal, iar judecătorul nu poate efectua niciun control asupra procedurii prin care se realizează acordul, după cum a reținut și instanța sesizată cu excepția de neconstituționalitate, argumentul este nefondat, întrucât neagă rațiunea pentru care legiuitorul a înțeles să prevadă modalitățile alternative de soluționare a conflictelor.

15. **Avocatul Poporului** consideră că dispozițiile art. 67 alin. (2) din Legea nr. 192/2006 și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală sunt constituționale. În acest sens, arată că acordul de mediere, retragerea plângerii prealabile și împăcarea reprezintă variante alternative de încetare a procesului penal și de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale. Părțile au posibilitatea înlăturării răspunderii penale prin acordul de mediere, acord ce este posibil la infracțiunile unde este permisă împăcarea, efectul acordului de mediere fiind întocmai cu al împăcării, și anume încetarea procesului penal. Cu alte cuvinte, până la sesizarea instanței, părțile au atât dreptul la împăcare, cât și dreptul la mediere, în schimb, după ce procesul penal intră în faza de judecată, inculpatul are posibilitatea de a găsi o soluție amiabilă la conflict doar prin mediere. Legiuitorul a vrut să instituie o procedură autorizată care să aibă ca efect protejarea persoanelor vătămate atunci când se demarează judecata, ca unică posibilitate, după sesizarea instanței, ca negocierea unei soluții amiabile la conflictul penal să aibă loc într-un cadru organizat și autorizat, neutru și independent, care să ducă la o soluție amiabilă, sustenabilă și pe deplin mulțumitoare pentru fiecare din părțile conflictului penal. Prin urmare, de vreme ce părțile, în cazurile în care este permisă împăcarea, au posibilitatea medierii, liberul acces la justiție și egalitatea în fața legii sunt respectate. Medierea penală reprezintă, așadar, o alternativă la procesul penal, iar acordul de mediere este o alternativă la instituția împăcării penale. Rațiunea instituției medierii este aceea de a facilita și promova metode alternative de soluționare a litigiilor prin posibilitatea recurgerii la o procedură extrajudiciară. Totodată, ca procedură distinctă de procesul penal, medierea este bazată pe principii și garanții legale ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prevăzute în Constituție și în Legea nr. 192/2006. Prin urmare, legiuitorul român a dorit să creeze o formă instituționalizată de soluționare a conflictelor juridice ivite între diferite persoane, inclusiv în cauzele penale. Dreptul la un mediator este un drept fundamental în noua legislație penală, fiind stipulat în mod expres la art. 81 și art. 83 din noul Cod de procedură penală ca drept personal și, în același timp, comun atât pentru persoana vătămată, cât și pentru făptuitor.

16. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA.

examinând actele de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, rapoartele întocmite de

judecătorul-raportor, susținerile părților prezente, concluziile procurorului, dispozițiile de lege criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

17. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

18. Potrivit Încheierii din 18 mai 2015, pronunțată în Dosarul nr. 24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015) al Curții de Apel București — Secția I penală, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală și ale art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 441 din 22 mai 2006, aceste din urmă dispoziții de lege fiind modificate prin art. 84 pct. 6 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013. Din motivarea excepției reiese însă că aceasta privește dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 406 din 9 iunie 2015, precum și dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală. Prin decizia menționată, Înalta Curte a stabilit că: „1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale”. Prin urmare, Curtea se va pronunța asupra dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, și ale art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală. Textele de lege criticate au următorul cuprins:

— Art. 67 din Legea nr. 192/2006: „(1) *Dispozițiile din prezenta lege se aplică și în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă, după distincțiile arătate în prezenta secțiune.*

(2) *În latura penală a procesului, dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală.*

(3) *Părțile și subiecții procesuali nu pot fi constrânși să accepte procedura medierii.”*

— Art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală: „(1) *Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: [...] g) [...] a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii.”*

19. În susținerea neconstituționalității acestor dispoziții de lege, instanța de judecată și reprezentantul Ministerului Public, autori ai excepției, invocă încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (4) și (5) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat și principiul legalității, ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără

privilegii și fără discriminări, ale art. 21 alin. (3) privind dreptul la un proces echitabil, ale art. 61 alin. (1) referitor la rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, ale art. 124 alin. (1) și (2) privind, pe de o parte, înfăptuirea justiției în numele legii și, pe de altă parte, unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției și ale art. 126 alin. (3) referitor la asigurarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a interpretării și aplicării unitare a legii.

20. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că, potrivit art. 475 din secțiunea a 2-a („Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept”) a cap. VI („Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare”) din Codul de procedură penală, dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție de soluționare a sesizărilor din partea instanțelor de judecată în vederea pronunțării unor hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost instituită de legiuitor pentru realizarea obiectivului de asigurare a interpretării și aplicării unitare a legii, în condițiile art. 126 alin. (3) din Constituție, obiectiv urmând, de altfel, și prin intermediul recursului în interesul legii. Spre deosebire, însă, de acesta din urmă, hotărârile prealabile nu intervin după soluționarea definitivă a cauzelor, ci înainte de soluționarea acestora, astfel încât procedura de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, reglementată de art. 475—477¹ din Codul de procedură penală, reprezintă un mecanism menit să preîntâmpine apariția unei practici neunitare în interpretarea și aplicarea legii de către instanțele judecătorești [Decizia nr. 393 din 28 mai 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 367 alin. (1) și (6) din Codul penal în interpretarea dată prin Decizia nr. 12 din 2 iunie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 609 din 12 august 2015].

21. Referitor la critica unei decizii pronunțate într-un recurs în interesul legii, Curtea Constituțională a statuat de principiu în jurisprudența sa că o asemenea decizie nu poate constitui *eo ipso* obiect al excepției de neconstituționalitate, fiind, din această perspectivă, inadmisibilă, deoarece instanța de contencios constituțional, în acord cu prevederile art. 146 din Legea fundamentală, nu are competența de a cenzura constituționalitatea hotărârilor judecătorești, indiferent că sunt pronunțate în dezlegarea unor pricini de drept comun ori în vederea interpretării și aplicării unitare a legii (Decizia nr. 409 din 4 noiembrie 2003 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 35 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică și ale Deciziei nr. VI din 27 septembrie 1999 a Secțiilor Unite ale Curții Supreme de Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 848 din 27 noiembrie 2003).

22. Cu toate acestea, împrejurarea că printr-o decizie pronunțată într-un recurs în interesul legii se dă unui text legal

o anumită interpretare nu este de natură a fi convertită într-un *fine de neprimire* care să oblige Curtea ca, în pofida rolului său de garant al supremației Constituției, să nu mai analizeze textul în cauză în interpretarea dată de instanța supremă. Constituția reprezintă cadrul și măsura în care legiuitorul și celelalte autorități pot acționa; astfel și interpretările care se pot aduce normei juridice trebuie să țină cont de această exigență de ordin constituțional cuprinsă chiar în art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală, potrivit căreia în România respectarea Constituției și a supremației sale este obligatorie. Din perspectiva raportării la prevederile Constituției, Curtea Constituțională verifică constituționalitatea textelor legale aplicabile în interpretarea consacrată prin recursurile în interesul legii. A admite o teză contrară contravine înseși rațiunii existenței Curții Constituționale, care și-ar nega rolul său constituțional acceptând ca un text legal să se aplice în limite ce ar putea intra în coliziune cu Legea fundamentală (Decizia nr. 854 din 23 iunie 2011 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 394 din Codul de procedură penală în interpretarea dată prin Decizia nr. LX/2007 pronunțată de Secțiile Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 672 din 21 septembrie 2011, și Decizia nr. 8 din 18 ianuarie 2011 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 35 din Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 186 din 17 martie 2011).

23. Având în vedere cele mai sus statuate, în jurisprudența Curții cu privire la această materie pot fi identificate două abordări distincte, în funcție de obiectul criticii de neconstituționalitate, și anume: în primul caz, când autorul excepției critică însăși decizia pronunțată într-un recurs în interesul legii, excepția are caracter inadmisibil, și, respectiv, în a doua situație, dacă excepția de neconstituționalitate se referă la textele de lege interpretate de către Înalta Curte de Casație și Justiție, cu prilejul soluționării unui recurs în interesul legii, Curtea are competența de a se pronunța pe fondul excepției (Decizia nr. 202 din 18 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 19 iunie 2013, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor titlului VII — Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv din Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, astfel cum aplicarea acestora a fost stabilită prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 27 din 14 noiembrie 2011).

24. Totodată, prin Decizia nr. 838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 461 din 3 iulie 2009, Curtea a statuat că, în exercitarea atribuției prevăzute de art. 126 alin. (3) din Constituție, Înalta Curte de Casație și Justiție are obligația de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, cu respectarea principiului fundamental al separației și echilibrului puterilor, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituția României. Înalta Curte de Casație și Justiție nu are competența constituțională să instituie, să modifice sau să abroge norme juridice cu putere de lege ori să efectueze controlul de constituționalitate al acestora. Așadar, competența Înaltei Curți de Casație și Justiție privind soluționarea recursului în interesul legii este dublu circumstanțiată — numai cu privire la „interpretarea și aplicarea unitară a legii” și numai cu privire la realizarea acestor operațiuni de către „celelalte instanțe judecătorești”. Curtea Constituțională decide asupra constituționalității legilor, în timp ce Înalta Curte de Casație și Justiție, prin intermediul recursului în interesul legii, decide

asupra modului de interpretare și aplicare a conținutului normelor juridice. Pe de altă parte, prin efectele produse, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, inclusiv pentru legiuitor, în timp ce deciziile pronunțate pe calea recursului în interesul legii se adresează judecătorului de la instanțele judecătorești (Decizia nr. 206 din 29 aprilie 2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 414⁵ alin. 4 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 13 iunie 2013).

25. Toate aceste considerente de principiu sunt valabile *mutatis mutandis* și în ceea ce privește critica de neconstituționalitate a unui text de lege interpretat de către Înalta Curte de Casație și Justiție cu prilejul pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, Curtea Constituțională având competența de a se pronunța pe fondul excepției asupra textului de lege în interpretarea dată de instanța supremă.

26. Prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București — Secția I penală — în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea în principiu a următoarelor chestiuni de drept: 1. dacă dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se interpretează în sensul că medierea este o cauză *sui-generis* de înlăturare a răspunderii penale sau este o modalitate a împăcării ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale reglementată de dispozițiile art. 159 din Codul penal; 2. dacă medierea poate interveni numai până la citirea actului de sesizare, potrivit dispozițiilor art. 159 alin. (3) din Codul penal, sau poate interveni în tot cursul procesului penal — și a stabilit că: 1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare; 2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

27. Cu privire la interpretarea dată dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 prin hotărârea prealabilă mai sus menționată, instanța de judecată și reprezentantul Ministerului Public, autori ai excepției, apreciază că o atare interpretare aduce atingere prevederilor constituționale privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat, principiul legalității, egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, dreptul la un proces echitabil, rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, înfăptuirea justiției în numele legii, unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției și asigurarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a interpretării și aplicării unitare a legii, în măsura în care încheierea unui acord de mediere poate să determine, în planul dreptului substanțial, înlăturarea răspunderii penale, iar, în planul dreptului procesual, încetarea procesului penal în alte condiții decât cele prevăzute de lege pentru împăcare.

28. Curtea reține că, potrivit art. 16 alin. (1) lit. g) din Codul de procedură penală, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu poate fi exercitată dacă a fost retrasă plângerea prealabilă, în cazul infracțiunilor pentru care retragerea acesteia înlătură răspunderea penală, a intervenit împăcarea ori a fost încheiat un acord de mediere în condițiile legii. Din dispozițiile art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală reiese că în cazurile prevăzute la art. 16

alin. (1) lit. g) din acest cod instanța pronunță încetarea procesului penal.

29. Referitor la instituția medierii, Curtea reține că, pornind de la principiile generale enunțate în anexa Recomandării nr. R (99)19 privind medierea în materie penală, adoptată de Comitetul de Miniștri în 15 septembrie 1999, în conformitate cu termenii art. 15.b. din Statutul Consiliului Europei, legiuitorul român a reglementat medierea și profesia de mediator printr-o lege specială, respectiv prin Legea nr. 192/2006, care în art. 1 definește medierea ca fiind o modalitate de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate, confidențialitate și având liberul consimțământ al părților. De esența instituției medierii este încrederea pe care părțile o acordă mediatorului, ca persoană aptă să faciliteze negocierile dintre ele și să le sprijine pentru soluționarea conflictului, prin obținerea unei soluții reciproc convenabile, eficiente și durabile. Art. 67 din Legea nr. 192/2006 stabilește, pe de o parte, aplicabilitatea medierii și în cauze penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă [alin. (1)], iar, pe de altă parte, sfera de aplicare a medierii în latura penală a procesului ca fiind constituită din infracțiunile pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile și împăcarea înlătură răspunderea penală [alin. (2)].

30. Retragerea plângerii prealabile, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale, este reglementată în art. 158 din Codul penal, care delimitează momentul până la care operează această instituție, sfera infracțiunilor și consecințele sale juridice. Punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de introducerea unei plângeri prealabile de către persoana vătămată în cazul următoarelor infracțiuni prevăzute de Codul penal: lovirea sau alte violente — art. 193, vătămarea corporală din culpă — art. 196, amenințarea — art. 206, agresiunea sexuală — art. 219 alin. (1), hărțuirea sexuală — art. 223; violarea de domiciliu — art. 224; violarea sediului profesional — art. 225; violarea vieții private — art. 226 alin. (1) și (2); divulgarea secretului profesional — art. 227; furtul săvârșit în condițiile art. 231 alin. (1); abuzul de încredere — art. 238; abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor — art. 239; bancrută simplă — art. 240; bancrută frauduloasă — art. 241; gestiunea frauduloasă — art. 242; distrugerea — art. 253 alin. (1) și (2); tulburarea de posesie — art. 256; asistența și reprezentarea neloială — art. 284; nerespectarea hotărârilor judecătorești — art. 287 alin. (1) lit. d)—g); violarea secretului corespondenței — art. 302 alin. (1); abandonul de familie — art. 378; nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului — art. 379; împiedicarea exercitării libertății religioase — art. 381. Retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală a persoanei cu privire la care plângerea a fost retrasă [art. 158 alin. (2) din Codul penal] și poate interveni până la pronunțarea unei hotărâri definitive [art. 158 alin. (1) din Codul penal].

31. În ceea ce privește împăcarea, aceasta constituie înțelegerea intervenită între persoana vătămată/parte civilă și suspect/inculpat și, dacă este cazul, partea responsabilă civilmente de a pune capăt conflictului născut din săvârșirea infracțiunii și de a renunța la punerea în mișcare a acțiunii penale sau la continuarea procesului penal. Instituția împăcării este reglementată prin dispozițiile art. 159 din Codul penal, articol ce încheie sediul materiei rezervat ansamblului cauzelor care înlătură răspunderea penală. Act bilateral caracterizat prin acordul de voință dintre persoanele între care intervine, împăcarea este o cauză care — în privința anumitor infracțiuni — înlătură răspunderea penală și stinge acțiunea civilă, efecte care se produc dacă împăcarea are loc până la citirea actului de

sesizare a instanței [art. 159 alin. (1), (2) și (3) din Codul penal]. Conținutul instituției împăcării din noul Cod penal a fost substanțial reconsiderat față de cel din Codul penal din 1969 (art. 132) prin instituirea unor noi condiții și introducerea de dispoziții exprese privind funcționarea instituției în cazul persoanei juridice, remarcându-se, totodată, restrângerea sferei infracțiunilor în cazul cărora este aplicabilă.

32. Astfel, prin noul Cod penal s-a produs răsturnarea regulii valabile în reglementarea anterioară, împăcarea putând interveni numai în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu și numai dacă legea o prevede în mod expres [art. 159 alin. (1) din Codul penal]. Instituția împăcării este incidentă în cazul următoarelor infracțiuni prevăzute de Codul penal: furtul — art. 228; furtul calificat săvârșit în condițiile art. 229 alin. (1) și alin. (2) lit. b) și c); furtul de folosință — art. 230; însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor — art. 243; înșelăciunea — art. 244; înșelăciunea privind asigurările — art. 245. De asemenea, în materia violenței în familie, potrivit art. 199 alin. (2) din Codul penal, în cazul infracțiunilor de lovire sau alte violențe — art. 193 și de vătămare corporală din culpă — art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, caz în care împăcarea înlătură răspunderea penală.

33. Un alt element de noutate a fost introdus de dispozițiile art. 159 alin. (3) teza a doua din Codul penal și vizează momentul procesual până la care poate interveni împăcarea, și anume până la citirea actului de sesizare a instanței, ceea ce înseamnă că împăcarea poate interveni în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și în fața instanței de fond, dar numai până la citirea actului de sesizare. În vechea reglementare cuprinsă în art. 132 alin. 2 din Codul penal din 1969, împăcarea părților producea efecte dacă intervenea până la rămânerea definitivă a hotărârii. Referitor la momentul procesual până la care poate interveni împăcarea în situațiile tranzitorii generate de intrarea în vigoare a noului Cod penal, prin Decizia nr. 508 din 7 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 843 din 19 noiembrie 2014, Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 159 alin. (3) din Codul penal sunt constituționale în măsura în care se aplică tuturor inculpaților trimiși în judecată înaintea datei intrării în vigoare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și pentru care la acea dată momentul citirii actului de sesizare a instanței fusese depășit. Pentru a răspunde exigențelor principiului constituțional al aplicării legii penale mai favorabile, prevăzut la art. 15 alin. (2) din Constituție, așa cum acesta a fost detaliat în jurisprudența sa, Curtea a statuat că, până la încetarea situațiilor tranzitorii generate de intrarea în vigoare a noului Cod penal, împăcarea poate interveni până la primul termen de judecată stabilit ulterior datei publicării Deciziei nr. 508 din 7 octombrie 2014 în Monitorul Oficial al României, Partea I (paragrafele 23 și 25).

34. Totodată, prin Decizia nr. 508 din 7 octombrie 2014, menționată anterior, Curtea a reținut că reglementarea de către legiuitor a termenului citirii actului de sesizare a instanței, ca ultim moment până la care poate interveni împăcarea, este pe deplin justificată prin finalitatea urmărită, constând în limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice și în restrângerea posibilității de exercitare abuzivă a acestui drept. În acest sens, prin Decizia nr. 1.470 din 8 noiembrie 2011, Curtea a constatat că instituirea de către legiuitor a unor termene procesuale asigură ordinea de drept, indispensabilă pentru valorificarea drepturilor proprii, cu respectarea atât a intereselor generale, cât și a drepturilor și intereselor legitime ale celorlalți titulari, cărora statul este ținut, în egală măsură, să

le acorde ocrotire (Decizia nr. 508 din 7 octombrie 2014, citată anterior, paragraful 21).

35. Revenind la mediere, Curtea reține că, prin art. 84 pct. 6—9 din Legea nr. 255/2013 (pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesuale penale), au fost modificate toate articolele secțiunii a 2-a — „Dispoziții speciale privind medierea în cauzele penale” din cap. VI — „Dispoziții speciale privind medierea unor conflicte” al Legii nr. 192/2006, și anume art. 67—70, printre modificări numărându-se și înlocuirea termenului „împăcare” cu acela de „înțelegere”, fără însă ca această schimbare de terminologie să clarifice problema naturii juridice a medierii în cauzele penale, în sensul că încheierea unui acord de mediere ar constitui o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare. Astfel, dincolo de o serie de diferențe de regim juridic între încheierea unui acord de mediere și împăcare, evidențiate în considerentele Deciziei nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, faptul că împăcarea constă în înțelegerea intervenită între persoana vătămată/parte civilă și suspect/inculpat și, dacă este cazul, partea responsabilă civilmente de a pune capăt conflictului născut din săvârșirea infracțiunii și de a renunța la punerea în mișcare a acțiunii penale sau la continuarea procesului penal — spre deosebire de retragerea plângerii prealabile, care este un act unilateral de voință — poate duce la concluzia că încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea nu este, în esență, altceva decât o modalitate de realizare a împăcării, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale.

36. Curtea constată că efectul juridic al interpretării date dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — potrivit căreia încheierea unui acord de mediere constituie o cauză *sui-generis* care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare, ce poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale —, este acela că în cauzele penale care privesc infracțiuni pentru care poate interveni împăcarea, odată ce a fost depășit momentul procesual al citirii actului de sesizare a instanței, inculpatul și persoana vătămată/parte civilă, deși nu se mai pot împăca în fața instanței de judecată [art. 159 alin. (3) din Codul penal], pot recurge la mediere, iar instanța care soluționează cauza, în primă instanță sau în apel, este obligată să ia act de acordul de mediere și să înceteze procesul penal ca urmare a medierii realizate de mediator, în condițiile în care aceeași instanță judecătorească nu mai poate să ia act, în mod nemijlocit, de voința inculpatului și a persoanei vătămate/părții civile de a stinge litigiul penal. Pe această cale se ajunge la eludarea finalității urmărite de legiuitorul noului Cod penal prin reglementarea termenului citirii actului de sesizare a instanței ca ultim moment până la care poate interveni împăcarea — finalitate care vizează, așa cum s-a arătat mai sus (paragraful 34), limitarea în timp a stării de incertitudine în derularea raporturilor juridice — aducându-se atingere prevederilor art. 124 alin. (2) din Constituție care consacră unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției.

37. Astfel, în ceea ce privește termenul până la care poate interveni încheierea unui acord de mediere cu privire la latura penală a cauzei, deși art. 67 din Legea nr. 192/2006 nu prevede un anumit stadiu procesual, Curtea reține că acordul de mediere nu poate fi încheiat oricând în cursul procesului penal, ci doar atât timp cât poate interveni și împăcarea, și anume până la

citirea actului de sesizare a instanței, așa cum prevede art. 159 alin. (3) teza a doua din Codul penal.

38. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, **sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței**, întrucât altfel se aduce atingere principiului privind unicitatea, imparțialitatea și egalitatea justiției, consacrat de art. 124 alin. (2) din Constituție.

39. Referitor la dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală, Curtea reține că textul de lege criticat nu încalcă prevederile constituționale invocate de autorii excepției. Stabilirea competenței instanțelor judecătorești și instituirea regulilor de desfășurare a procesului, deci și reglementarea cazurilor de împiedicare a punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale, constituie atributul exclusiv al legiuitorului. Curtea a reținut, cu mai multe prilejuri, că acesta este sensul art. 126 alin. (2) din Constituție, care, referindu-se la competența instanțelor judecătorești și la procedura de judecată, stabilește că acestea „sunt prevăzute numai de lege” (de exemplu, Decizia nr. 460 din 28 octombrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.153 din 7 decembrie 2004, Decizia nr. 217 din 15 aprilie 2014, publicată

în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 393 din 28 mai 2014, Decizia nr. 599 din 21 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 886 din 5 decembrie 2014, paragraful 25, și Decizia nr. 497 din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 580 din 3 august 2015, paragraful 18). Cu privire la modul în care se ia act de existența unui acord de mediere, Curtea observă că acesta este distinct față de modul în care se ia act de împăcare. Astfel, așa cum rezultă din dispozițiile art. 70 alin. (5) din Legea nr. 192/2006, pentru a se constata existența cazului de împiedicare a punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale prevăzut de art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală, este suficient ca mediatorul să transmită organului judiciar acordul de mediere și procesul-verbal de încheiere a medierii în original, nefiind necesar un act notarial sau prezența nemijlocită a părților în fața instanței, așa cum se întâmplă în cazul împăcării. În acest sens, prin Decizia nr. XXVII din 18 septembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 20 martie 2007, decizie pronunțată de Înalta Curte în soluționarea unui recurs în interesul legii, instanța supremă a stabilit că încetarea procesului penal în cazul infracțiunilor pentru care împăcarea înlătură răspunderea penală poate fi dispusă de instanță numai atunci când aceasta constată nemijlocit acordul de voință al inculpatului și al persoanei vătămate de a se împăca total, necondiționat și definitiv, exprimat în ședința de judecată de aceste părți personal sau prin persoane cu mandat special ori prin înscrisuri autentice.

40. Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi în ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, și cu unanimitate de voturi în ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de instanța de judecată, din oficiu, în Dosarul nr. 24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015) al Curții de Apel București — Secția I penală și de reprezentantul Ministerului Public în Dosarul nr. 8.493/303/2014 (număr în format vechi 4.165/2014) al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și constată că dispozițiile art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, în interpretarea dată prin Decizia nr. 9 din 17 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, sunt constituționale în măsura în care încheierea unui acord de mediere cu privire la infracțiunile pentru care poate interveni împăcarea produce efecte numai dacă are loc până la citirea actului de sesizare a instanței.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de instanța de judecată, din oficiu, în Dosarul nr. 24.569/302/2014 (număr în format vechi 111/2015) al Curții de Apel București — Secția I penală și de reprezentantul Ministerului Public în Dosarul nr. 8.493/303/2014 (număr în format vechi 4.165/2014) al Curții de Apel București — Secția a II-a penală și constată că dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. g) teza finală din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Curții de Apel București — Secția I penală și Secția a II-a penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 15 iunie 2016.

PREȘEDINTE,
AUGUSTIN ZEGREAN

Magistrat-asistent,
Oana Cristina Puică